

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu: **Aktualne problemy badawcze (SDR-2-L-APB)**

Nazwa w języku polskim:

Nazwa w jęz. angielskim: **CURRENT RESEARCH PROBLEMS**

Dane dotyczące przedmiotu:

Jednostka oferująca przedmiot: Szkoła Doktorska UKW
Przedmiot dla jednostki: Szkoła Doktorska UKW
Cykl dydaktyczny: Rok akademicki 2025/26
Koordynator przedmiotu cyklu: dr hab. Agnieszka Gołębiowska-Suchorska prof. uczelni

Domyślny typ protokołu dla przedmiotu:

Egzamin

Język wykładowy:

polski

Dyscyplina

literaturoznawstwo

Dane dotyczące przedmiotu cyklu:

Domyślny typ protokołu dla przedmiotu cyklu:

Egzamin

Efekty kształcenia modułu zajęć

Ramowe efekty (8PRK). Doktorant zna i rozumie główne tendencje rozwojowe dyscyplin naukowych lub artystycznych, w których odbywa się kształcenie; zna i rozumie w stopniu umożliwiającym rewizję istniejących paradygmatów światowy dorobek obejmujący podstawy teoretyczne oraz zagadnienia ogólne i wybrane zagadnienia szczegółowe właściwe dla danej dyscypliny naukowej lub artystycznej; potrafi dokonywać krytycznej analizy i oceny wyników badań naukowych, działalności eksperckiej i innych prac o charakterze twórczym oraz ich wkładu w rozwój wiedzy i jest gotów do uznawania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych.

Przedmioty wprowadzające i wymagania wstępne

brak

Szczegóły zajęć i grup

Wykład (15 godzin)

Literatura:

1. Bakula, B., Rewizje, lustracje, banicje : o niektórych genderowych zjawiskach i aspektach konstruowania kanonu literackiego w Europie Środkowo-Wschodniej, w: Miscellanea Posttotalitariana Wratislaviensia. T. 2, 2014, <https://wuwr.pl/mpwr/issue/view/725>
2. Culler J., Dekonstrukcja i jej konsekwencje dla badań literackich, Pamiętnik Literacki: czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej, 1987, 78/4.
3. Domańska E., Humanistyka ekologiczna, Teksty Drugie: teoria literatury, krytyka, interpretacja nr 1-2 (139-140), 2013.
4. Gołębiowska-Suchorska A., „Wiesław”, czyli słowiańska bajka magiczna jako tworzywo komiksu, Literatura Ludowa. Journal of Folklore and Popular Culture 2023, t. 67, nr 1-2, s.77-88.
5. Grochowski P., Rodzimowierstwo polskie, Wydawnictwo UMK 2025.
6. Jaskowska B., Książki pisane przez sztuczną inteligencję. Teraźniejszość oraz refleksje i pytania o przyszłość, Perspektywy kultury / Perspectives on culture, 42 (3/2023), DOI: <https://doi.org/10.35765/pk.2023.4203.06>
7. Kowalski A. P., Z badań nad mitologią Słowian, Literatura Ludowa. Journal of Folklore and Popular Culture vol. 67 (2023) no. 1–2.
8. Markiewicz M., Ku humanistyce eko-logicznej, czyli przebudowa na czas kryzysu, Er(r)go. Teoria–Literatura–Kultura / Er(r)go. Theory–Literature–Culture, Nr / No. 47 (2/2023).
9. Marko Pawłyszyn M., Postkolonialność jako metoda i mentalność: ukraińskie literaturoznawstwo 1991–2011, w: Miscellanea Posttotalitariana Wratislaviensia. T. 2, 2014, <https://wuwr.pl/mpwr/issue/view/725>
10. Ștefănescu B., Studium analogii między postkomunizmem a postkolonializmem, w: Miscellanea Posttotalitariana Wratislaviensia. T. 2, 2014, <https://wuwr.pl/mpwr/issue/view/725>
11. Domańska E., "Biohumanistyka (rozpoznania wstępne)", w: Ekologia interdyscyplinarności, red. J. Axer i M. Konarzewski, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2021, DOI: 10.31338/uw.9788323553526.pp.153-174
12. Czaplinski P., Rozbieżne emancypacje. Przewodnik po prozie 1976-2020, Warszawa 2024.

Efekty uczenia się:

Ramowe efekty (8PRK). Doktorant zna i rozumie główne tendencje rozwojowe dyscyplin naukowych lub artystycznych, w których odbywa się kształcenie; zna i rozumie w stopniu umożliwiającym rewizję istniejących paradygmatów światowy dorobek obejmujący podstawy teoretyczne oraz zagadnienia ogólne i wybrane zagadnienia szczegółowe właściwe dla danej dyscypliny naukowej lub artystycznej; potrafi dokonywać krytycznej analizy i oceny wyników badań naukowych, działalności eksperckiej i innych prac o charakterze twórczym oraz ich wkładu w rozwój wiedzy i jest gotów do uznawania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych.

Metody i kryteria oceniania:

Metody oceniania:

- ocena ciągła bieżąca podczas dyskusji na wykładzie (bez oceny numerycznej),
- egzamin w formie ustnej (punkty),
- esej (punkty).

Kryteria oceniania – egzamin:

1. część pisemna – esej jeden z tematów poruszanych na wykładzie (60 minut, 10 pkt.)
2. część ustna – esej na temat jednej z lektur omówionych fragmentarycznie na wykładzie (10 pkt.):
 - Tučková K., Wypędzenie Gerty Schnirch, Wydawnictwo Afera, 2019.
 - Labba E. A., Panowie nas tu przesiedlili. O przymusowych przesiedleniach w Szwecji, Wydawnictwo Marginesy 2023.
 - Milewski J., Chyba za nami nie traficie..., Wydawnictwo W.A.B. 2013.

- Dones E., Zaprzysiężona dziewczyna, DodoEditor 2010.
- Gierak-Onoszko J., 27 śmierci Toby'ego Obeda, Wydawnictwo DOWODY, 2025.
- Łuczyński M., Mity Słowian. Śladami świętych opowieści przodków, Triglav, Szczecin 2022.

Skala punktowa (łącznie za obie części egzaminu):

- 10-12 – dostateczny
- 12,5-14,5 – dostateczny plus
- 15-16,5 – dobry
- 17-18,5 – dobry plus
- 19-20 – bardzo dobry

Zakres tematów zajęć:

Aktualne problemy badawcze humanistyki i literaturoznawstwa jako wynik potrzeby reinterpretacji klasycznych paradygmatów, odpowiedzi na wyzwania współczesności oraz poszukiwania nowych metod i języków opisu kultury:

1. Kryzys uniwersalnych narracji:

- Dekonstrukcja wielkich opowieści (np. o postępie, rozumie, narodzie), np. opowieść o postępie ignorująca kolonializm, eksploatację czy katastrofy ekologiczne; rozum jako narzędzie dominacji, wykluczające inne sposoby poznania (np. intuicję, emocje); naród jako fikcja polityczna, która wyklucza mniejszości i tworzy podziały.
- Poszukiwanie lokalnych, alternatywnych perspektyw (np. postkolonialnych, feministycznych, queerowych).
- Krytyka dziedzictwa kolonialnego w kulturze, literaturze, języku, edukacji, analiza relacji centrum-peryferie, czyli dominujących i podporządkowanych kultur, dekonstrukcja stereotypów i narracji kolonialnych (np. „dziki”, „egzotyczny”, „zacofany”), odzyskiwanie podmiotowości przez byłe kolonie i ich kultury.

2. Humanistyka wobec globalnych wyzwań:

- Refleksja nad zmianami klimatycznymi, migracjami, wojną, technologią.
- Rozwój ekokrytyki, humanistyki środowiskowej, studiów nad katastrofą.

3. Cyfryzacja kultury i tekstu:

- Badania nad literaturą cyfrową, sztuczną inteligencją, algorytmami.
- Zmiana sposobu odbioru i produkcji tekstów kulturowych (TikTok, podcasty, memy).
- AI jako temat literacki - analiza przedstawień sztucznej inteligencji w literaturze (np. Orwell, Gibson, Lem).
- Rozwój humanistyki cyfrowej i badań opartych na danych, algorytmy w badaniach literackich: analiza dużych zbiorów tekstów (big data w humanistyce), mapowanie motywów, stylów, emocji, automatyczne tłumaczenia, streszczenia, klasyfikacje gatunkowe.

4. Interdyscyplinarność i hybrydyzacja:

- Łączenie humanistyki z naukami ścisłymi i społecznymi (np. biohumanistyka jako przekraczanie antropocentryzmu, podkreślenie podkreślając współzależność ludzi, zwierząt, roślin i technologii).

5. Aktualne problemy badawcze w literaturoznawstwie

- Rewizja kanonu literackiego - krytyczne przemyślenie, przeformułowanie i poszerzenie zbioru uznanych dzieł literackich „klasycznych”, „obowiązkowych” czy „reprezentatywnych” dla danej kultury, epoki lub języka.
- Badania nad literaturą mniejszości, kobiet, regionów, języków niehegemonicznych.

6. Literatura wobec traumy i pamięci:

- badania nad narracjami o wojnie, Holokauście, przesiedleniach, katastrofach,
- pamięć zbiorowa vs. pamięć indywidualna,
- tzw. zwrot ludowy.

7. Literatura dziecięca i młodzieżowa jako pole badań:

- Znaczenie badań nad literaturą dla młodszych odbiorców — jako przestrzeni przekazu wartości, tożsamości i ideologii.
- Motywy kulturowe w literaturze dla dzieci, np. słowiańskie, mitologiczne, ekologiczne.

Literatura uzupełniająca

1. Gołębiowska-Suchorska A., „Fatalne lata 90.” – od doświadczenia, przez mit polityczny, do e-folkloru, Czas Kultury 3/2020, tom 206, s. 95-106.
2. Gołębiowska-Suchorska A., „Tak dzieci polskie spędzały wojnę”. O lokalnej inicjatywie ochrony pamięci – Wspomnienia wiecznie żywe, red. Waldemar Ranuszkiewicz, wprowadzenie Magdalena Ciołek (Turkowska Unia Rozwoju - T.U.R.), Bydgoszcz 2014, Literatura Ludowa, 2015 nr 4-5, s. 108-110.
3. Janicka A., Emancypacja kobiet w badaniach literackich w Europie Środkowo-Wschodniej. Rozpoznania, Bibliotekarz Podlaski, 2017/3 (XXXVI),
4. Kozicka D., Fantastyczni pisarze, czyli o tym, jak pisarze fantastyczni podbijają polską literaturę, Wielogłos. Pismo Wydziału Polonistyki UJ, 4 (18) 2013, doi:10.4467/2084395XWI.13.028.1631
5. Michalska A., Sztuczna inteligencja w literaturze. Jakie są książki nowej generacji?, <https://www.polskieradio.pl/10/482/Artykul/3392570,Big-Book-Festival-2024-Tu-nic-nie-zdarza-sie-dwa-razy>
6. Pospiszil-Hofmańska k., Regioleki. Kilka uwag o regionalizmie literackim, W; Polonistyka na początku XXI wieku. Diagnozy - koncepcje - perspektywy, red. J. Tambor, t. IV: Pogranicza, mniejszości, regiony. Etnolingwistyka, red. J. Tambor, Katowice 2018.
7. Leszczyński A., „Dopieczeni przez pana”. Czy istnieje alternatywa dla „zwrotu ludowego”?, Kultura i społeczeństwo 2/2024.
8. Stobiecki R., Co tak zwany zwrot ludowy mówi nam lub czego nie mówi o kondycji współczesnej polskiej historiografii?, Teksty Drugie 4/2022, DOI: 10.18318/td.2022.4.19 | ORCID: 0000-0002-1458-1657

Metody dydaktyczne

- wykład konwersatoryjny
- wykład monograficzny
- wykład w toku problemowym

Metody dydaktyczne - inne

- prezentacja multimedialna
- metoda porównawcza - komentarz kulturowy (funkcjonowanie zjawisk w różnych kontekstach kulturowych, np. epokach, regionach)

Rygory zaliczenia zajęć

egzamin

Dane grup zajęciowych

Grupa numer 1

Prowadzący grupy:

dr hab. Agnieszka Gołębiowska-Suchorska, prof. uczelni

Przynależność do grup przedmiotów w cyklach:

Opis grupy przedmiotów	Cykl pocz.	Cykl kon.
2 rok, szkoła doktorska, dyscyplina literaturoznawstwo (SDR-L-2)	2020	